

Jan Maagaard sätter upp *Stormen* i Stockholm

Jan Maagaard har satt upp en hel del Shakespeare förut, bland annat *En midsommarnattsdröm*, *Köpmannen i Venedig*, *En vintersaga*, *Rickard III* och *Pericles*. När han nu arbetar 'så berömd och omtyckt pjäs som *Stormen*' menar han att det är viktigt att försöka kasta av sig mycket av det som sagts om pjäsen.

Det finns en mytbildning kring *Stormen* anser Jan Maagaard, och han tycker att särskilt teaterteoretikerna har kastat sig över pjäsen. Det tror han beror på att den anses vara Shakespeares sista pjäs, att man har menat att Prospero liksom Shakespeare i pjäsen säger farväl till magin. Och till konsten.

– Man har sagt att det är därför epilogen¹ finns med i just *Stormen*. Och visst, man kan sitta och läsa och tolka den på massor av sätt, men man måste akta sig för att ängsligt tänka: "Vad gör jag nu med den här fina pjäsen?" Då blir den inte mänsklig. Under renässansen försökte man ändå diskutera den mänskliga situationen. Så gör också Shakespeare och så vill även jag att pjäsen ska fungera. Jag har inte tänkt att göra det mer komplicerat än så. Det gäller i stället att komma in till en slags kärna som man ska kunna uppleva både när man ser och läser den.

I STORMEN HAR PROSPERO BLIVIT bortmanövrerad av sin bror och levit med sin dotter Miranda på en ö i tolv år. När brodern med sitt hov närmar sig på havet nära ön iscensätter Prospero en storm med hjälp av sin magi. Jan Maagaard påtalar vikten av att inte se det som en verklig storm.

– Om Prospero hade gjort stormen på riktigt, hade det varit förödande för alla. Men nu gör han en storm som ett experiment, inget händer egentligen, det är en illusion, han gör det som en teaterupplevelse som vi bara kan tänka oss konsekvenserna av - om det hade varit på riktigt. Trots det har det varit en resa för hela hovet, in i smärtan, sorgen och ångesten. Och vi kan hoppas att också publiken kan leva med i den

Peter Haber som Prospero. Foto: Mattias Edwall

berättelsen. På film kan han ibland gjort en realistisk storm, men det blir lite märkligt, eftersom det ändå är en illusion. På teatern försöker vi snarare skapa en fantasi-eggande bild av stormen. Det som skapar verklig ångest är sällan själva katastrofen i sig. Det värsta terror-dådet är inte dådet i sig utan vad det gör med de människor som lever efter.

JAN MAAGAARD MENAR ATT det finns många perspektiv i pjäsen som ger oss tankar om sådant som rör oss idag: hur vi förhåller oss till olika situationer i livet, till katastrofen, till den personliga förlusten, helt elementära betingelser för varje människa. Men han ser frågan om hämnd och förlåtelse som en av de mer centrala.

– I början av pjäsen konfronteras Prospero plötsligt med sin historia, han ser sin svekfulle bror på skeppet, och han får en chans till konfrontation och hämnd. Just då är han inte alls benägen att förlåta. Om han vore det, skulle ju dessutom pjäsen vara slut. Vi blir i stället nyfikna på vad som ska hända. Ska han hämnas och i så fall hur? Men Prospero är en humanist till hela sitt tankesätt, och det var paradoxalt nog det som ledde till katastrofen i Milano, eftersom hans bror tog makten ifrån honom när han var upptagen med att studera konst och vetenskap.

JAN MAAGAARD TYCKER DET kan kännas frustrerande att man som humanist faktiskt inte kan stoppa ondskan genom att göra *sin* del för att försöka göra livet mer mänskligt.

– Det är en konflikt som Stefan Zweig² upplevde när han inte stod ut med vad som hände när nazismen vällde fram. Det kan i stället vara lättare att vara en skurk som inte har annat perspektiv än att hämnas oförrätter han utsatts för, och därför vill förstöra allt omkring sig. De som bara ser hämnden och det destruktiva som den enda möjligheten, har ofta upplevt att något i livet gick snett.

I BÖRJAN AV FEMTE AKTEN FRÅGAR Prospero sin luftande Ariel hur det är med kungen och hans sällskap. Ariel berättar hur de 'tycks vara galna', hur de gråter och hur Prosperos 'förtrollnings bojor plågar dem'. Detta menar Jan Maagaard är vändpunkten i pjäsen.

– Här avsvär han sig sin trollkraft. Han bryter staven och sänker svartkonstboken i havet. Då bestämmer han sig också för att förlåta. Men det är inte utan kamp vi spelar det i vår uppsättning. Det är humanistens kamp: att inte vara blind för möjligheten till hämnd, men att i stället välja något annat. Och det är där han försonar sig med livet som det är. Som de flesta av oss gör!

Intervju: Roland Heiel

I rollerna: Lars Green, Samuel Fröler, Peter Haber, Robert Panzenböck, Albin Flinkas, Jan Dolata, Emil Almén, Lars Göran Persson, Stefan Ekman, Bengt Järnblad, Joakim Gräns, Liv Mjones, Martin Rosengardten, Hanna Kulle, Eva Stenson

¹ Epilogen:
All min trollkonst flyktat har, blott min egen kraft finns kvar och så klen den kraften är att jag måste stanna här om ni inte hjälp mig ger: aldrig jag Neapel ser. När intrigen upplöst är endast frihet jag begär: skådespelats bojor nu må applåder slå itu! Fyll mitt segel med en fläkt av er vänskaps andedräkt, ty mitt enda syfte var att behaga. Nu jag har inga andar, inga trick o förtvivlans ögonblick! Blott en bön mig rädda kan, bönen, syndens överman! Som själv ni vill förlåtna bli, gör er förlåtelse mig fri!

² judisk författare som tillsammans med sin fru Lotte i desperation över kriget begick självmord i Brasilien 1942.